

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των θυμάτων, με την οποία καταργείται η απόφαση-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ»

COM(2010) 95 τελικό — 2010/0065 (COD)

(2011/C 51/10)

Εισηγητής: **ο κ. SIBIAN**

Στις 2 Ιουλίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των θυμάτων, με την οποία καταργείται η απόφαση-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ»

COM(2010) 95 τελικό – 2010/0065 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Σεπτεμβρίου 2010.

Λόγω της ανανέωσης της θητείας της ΕΟΚΕ, η Ολομέλεια αποφάσισε να ψηφίσει για τη γνωμοδότηση αυτή κατά τη σύνοδο του Οκτωβρίου και όρισε τον κ. SIBIAN γενικό εισηγητή, βάσει του άρθρου 20 του Εσωτερικού Κανονισμού.

Κατά την 466η σύνοδο ολομέλειάς της, της 21ης Οκτωβρίου 2010, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμευση της ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, και εκφράζει την ικανοποίησή της για την ολιστική και ολοκληρωμένη προσέγγιση της προτεινόμενης οδηγίας.

1.2 Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ένα έγκλημα με πολλαπλές εκφάνσεις που χρήζουν συνεκτίμησης στο σύνολό τους. Ο προτεινόμενος ορισμός της εμπορίας ανθρώπων καλύπτει ποικίλες κατηγορίες θυμάτων και μορφές εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας και της εκμετάλλευσης εγκληματικών δραστηριοτήτων – δύο νέων τομέων που καλύπτονται από την παρούσα πράξη. Ο ορισμός καλύπτει επίσης την εμπορία ανθρώπων με σκοπό την αφαίρεση οργάνων, η οποία συνιστά σοβαρή παραβίαση της σωματικής ακεραιότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ του εν λόγω ευρέως ορισμού των αδικημάτων που συνδέονται με την εμπορία ανθρώπων.

1.3 Η ΕΟΚΕ συμπεριζέται την άποψη ότι οι επιβαλλόμενες ποινικές κυρώσεις για αδικήματα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων απαιτείται να είναι αντίστοιχες προς τη σοβαρότητα των διαπραττομένων εγκλημάτων. Ως εκ τούτου, συνιστά τη θέσπιση αυστηρότερων ποινών και κυρώσεων, σε συνδυασμό με την κατάσχεση των περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Οι έρευνες οικονομικής φύσεως πρέπει να καταστούν τμήμα των ερευνών που διεξάγονται με αντικείμενο την εμπορία ανθρώπων. Η εναρμόνιση των ποινών και των κυρώσεων μεταξύ των κρατών μελών αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

1.4 Εκτός από τη θέσπιση κυρώσεων εις βάρος των δραστών, μια άλλη πτυχή κεφαλαιώδους σημασίας για την καταπολέμηση της εν λόγω κατάφωρης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η διασφάλιση της εκτέλεσης των ποινών αμέσως μετά την επιβολή τους από το αρμόδιο δικαστήριο. Όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, η ΕΟΚΕ συνιστά να μην υπάρχει η παραμικρή δυνατότητα μετατροπής της ποινής ή αποφυλάκισης πριν από την έκτιση του συνολικού χρόνου της επιβαλλόμενης ποινής.

1.5 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων βρίσκονται σε ευάλωτη θέση και χρήζουν προστασίας από επακόλουθη θυματοποίηση και περαιτέρω τραύματα κατά την ποινική διαδικασία. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ συνιστά να επαναδιατυπωθεί το άρθρο 7 της οδηγίας, το οποίο έχει σήμερα την εξής διατύπωση: «Τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις βασικές αρχές του εκάστοτε νομικού συστήματος, προβλέπουν τη δυνατότητα να μην ασκηθεί δίωξη ή να μην επιβληθούν ποινικές κυρώσεις σε θύματα εμπορίας ανθρώπων...», αντικαθιστώντας τη λέξη «δυνατότητα» με έναν ισχυρότερο όρο, έτσι ώστε η μη άσκηση δίωξης και η μη επιβολή ποινικών κυρώσεων να γίνει ο κανόνας και όχι η εξαίρεση.

1.6 Λόγω της ιδιαίτερης κατάστασης στην οποία βρίσκονται τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, η ΕΟΚΕ προτείνει να τους παρέχεται δωρεάν και ποιοτική νομική συνδρομή, αρχής γενομένης από τη στιγμή κατά την οποία ένα άτομο αναγνωρίζεται ως θύμα εμπορίας.

1.7 Στην περίπτωση των ανηλίκων, η παρεχόμενη συνδρομή και στήριξη θα πρέπει να συνίσταται κυρίως στην επανένωσή τους με τις οικογένειές τους, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές δεν ενέχονται στην εμπορία ανθρώπων.

1.8 Για να επιτευχθεί η πλήρης επανένταξη των θυμάτων εμπορίας και να αποφευχθεί η εκ νέου εμπορία τους σε περίπτωση επαναπατριsmού, θα πρέπει να παρέχεται στα θύματα περίοδος προβληματισμού⁽¹⁾, κατά την οποία θα ήταν σκόπιμο, επιπροσθέτως της ιατρικής βοήθειας, να τους εξασφαλίζεται και εκπαίδευση ή/και επαγγελματική κατάρτιση.

1.9 Η αρχή της «μη απομάκρυνσης» πρέπει να εφαρμοστεί και στην περίπτωση της εμπορίας ανθρώπων, με σκοπό την προστασία των θυμάτων από την επαναπροώθησή τους στη χώρα καταγωγής τους, σε περίπτωση που κινδυνεύει η ζωή ή η ελευθερία τους.

1.10 Η ΕΟΚΕ συµμερίζεται την άποψη ότι απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες και αποφάσεις σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν την πρόληψη. Εν προκειµένω, καθίσταται αναγκαία η εις βάθος γνώση και ανάλυση των βαθύτερων αιτίων της εμπορίας ανθρώπων προκειµένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική καταπολέµηση των εν λόγω παραγόντων και η συνακόλουθη µείωση της εμφάνισης του φαινοµένου αυτού.

1.11 Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί συγχρόνως παγκόσµιο και τοπικό πρόβληµα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι πολιτικές εφαρµογής του νόµου και δίωξης εγκληµατικών ενεργειών είναι αποτελεσµατικές µόνον εάν υπάρχει ευρεία εταιρική σχέση µεταξύ των ΜΚΟ, των ενώσεων εργοδοτών, του ιδιωτικού τοµέα, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και όλων των επιπέδων διακυβέρνησης. Απαιτείται να διαµορφωθεί ένα εχθρικό περιβάλλον για τους δράστες της εμπορίας ανθρώπων.

1.12 Η κοινωνία των πολιτών διαδραµατίζει επίσης πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια καταπολέµησης της εμπορίας ανθρώπων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η οδηγία προβλέπει τη συνεργασία µε την κοινωνία των πολιτών. Είναι µείζονος σηµασίας να συµµετέχουν οι εν λόγω φορείς σε όλα τα στάδια της συγκεκριµένης διαδικασίας, από τον εντοπισµό των θυµάτων έως την παροχή συνδροµής. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι σε θέση να διαδραµατίσουν ζωτικό ρόλο στην κοινωνική επανεξέταση των δυνητικών θυµάτων και, συνεπώς, µπορούν να έχουν έµµεση προληπτική επίδραση και συµβολή στην πρόληψη της περαιτέρω θυµατοποίησης και της εμπλοκής στην εμπορία ανθρώπων.

1.13 Η ΕΟΚΕ συµμερίζεται την άποψη ότι δεν υφίστανται συγκρίσιµα δεδοµένα όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων. Κατά συνέπεια, η συλλογή ποιοτικών δεδοµένων σχετικά µε το φαινόµενο αυτό πρέπει να γίνεται κατά τρόπο εναρµονισµένο στα κράτη µέλη της ΕΕ, µέσω του διορισµού εθνικών εισηγητών.

1.14 Ο διορισµός εθνικών εισηγητών σχετικά µε αυτό το θέµα θα πρέπει να καταστεί ο κανόνας και οι αρµοδιότητές τους θα ήταν σκόπιµο να προσδιοριστούν σαφώς. Σύµφωνα µε την οδηγία, τα κράτη µέλη έχουν δικαίωµα να διορίσουν εθνικούς εισηγητές ή να δηµιουργήσουν ανάλογους µηχανισµούς. Η ΕΟΚΕ εκτιµά ότι θα πρέπει να αναφέρεται µόνον ένας είδος θεσµού και ότι ο αρµόδιος εθνικός φορέας κάθε κράτους µέλους θα πρέπει να συντονίζει τις πολιτικές και τις δράσεις που αναλαμβάνονται τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και από κοινό µε άλλα κράτη µέλη, προκειµένου να αποφευχθεί η εμφάνιση σηµαντικών αποκλίσεων µεταξύ των κρατών µελών της ΕΕ.

1.15 Η ΕΟΚΕ προσβλέπει στην ανάληψη συνεκτικής, εποικοδοµητικής και αποφασιστικής δράσης, ως απόρροια της συµφωνίας

στην οποία κατέληξαν τα κράτη µέλη σχετικά µε τον διορισµό ενός ευρωπαϊού συντονιστή για την καταπολέµηση της εμπορίας ανθρώπων σε επίπεδο ΕΕ.

2. Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η προτεινόµενη οδηγία βασίζεται στη σύµβαση του Συµβουλίου της Ευρώπης και υιοθετεί την ίδια ολιστική προσέγγιση, η οποία περιλαµβάνει πρόληψη, δίωξη, προστασία των θυµάτων και έλεγχο. Επιπλέον, η πρόταση παρουσιάζει τα ακόλουθα βασικά στοιχεία προστιθέµενης αξίας:

- ενέργειες για την προσαρµογή των ποινών κατ' αντιστοιχία προς τη σοβαρότητα των αξιόποινων πράξεων·
- ευρύτερο και δεσµευτικότερο κανόνα εξωεδαφικής δικαιοδοσίας, ο οποίος υποχρεώνει τα κράτη µέλη να ασκούν δίωξη κατά των υπηκόων τους και των συνήθως διαµενόντων στο έδαφος τους εφόσον έχουν διαπράξει το αδίκηµα της εμπορίας ανθρώπων εκτός του εδάφους του κράτους µέλους·
- ευρύτερο πεδίο εφαρµογής της διάταξης για τη µη εφαρµογή ποινικών κυρώσεων στα θύµατα όσον αφορά τη συµµετοχή τους σε παράνοµες δραστηριότητες, ανεξάρτητα από τα παράνοµα µέσα που χρησιµοποίησαν οι διακινητές, σύµφωνα µε το Πρωτόκολλο του Παλέµο·
- καλύτερη συνδροµή στα θύµατα, ιδίως όσον αφορά την ιατρική περίθαλψη, καθώς και µέτρα προστασίας·
- εξασφάλιση προστασίας στη χώρα προέλευσης, σε περίπτωση αναγκαστικού επαναπατριsmού των θυµάτων·
- ειδικά µέτρα προστασίας για τα παιδιά, τις γυναίκες και άλλες ευάλωτες οµάδες που είναι θύµατα εμπορίας ανθρώπων· και
- επιπλέον, η ενσωµάτωση ανάλογων διατάξεων στο κεκτηµένο της ΕΕ καταδεικνύει τα πλεονεκτήµατα που απορρέουν από τον πιο δεσµευτικό χαρακτήρα της ενωσιακής έννοµης τάξης, δηλαδή την άµεση έναρξη ισχύος και τον έλεγχο της εφαρµογής.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη δέσµευση της ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέµηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των δικαιωµάτων των θυµάτων. Η οδηγία αποβλέπει στη θέσπιση ελάχιστων κανόνων σχετικά µε τον ορισµό των κυρώσεων που ισχύουν για τα εγκλήµατα εμπορίας ανθρώπων και στην επίταση των προσπαθειών µε στόχο την πρόληψη του φαινοµένου αυτού και την προστασία των θυµάτων.

3.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ολιστική και ολοκληρωµένη προσέγγιση της οδηγίας. Δεδοµένου, ότι η εμπορία ανθρώπων αφενός, αποτελεί σύγχρονη µορφή δουλείας και εξαιρετικά επικερδή επιχειρηµατική δραστηριότητα για το οργανωµένο έγκληµα, και, αφετέρου, βρίσκεται σε έξαρση στην Ευρώπη (µε βάση την αξιολόγηση της Europol του 2009), θεωρείται ζωτικής σηµασίας η προσέγγιση της Επιτροπής να είναι επικεντρωµένη στα ανθρώπινα δικαιώµατα, ολιστική και εστιασµένη στις εξωτερικές σχέσεις, στις πολιτικές επαναπατριsmού και επανένταξης, στις κοινωνικές πολιτικές, στην κοινωνική ένταξη, στη µετανάστευση και στο άσυλο.

⁽¹⁾ Αυτή η περίοδος προβληματισµού θα πρέπει να είναι τουλάχιστον εξάµηνης διάρκειας, κατά το πρότυπο της Νορβηγίας.

3.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η οδηγία ασχολείται με τις πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων και, συνεπώς, ο ορισμός της εμπορίας ανθρώπων συνάδει με τους διεθνώς συμφωνημένους κανόνες, όπως αυτοί που ορίζονται στο Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη, την καταστολή και την τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων –ιδίως γυναικών και παιδιών– το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

3.4 Το Προοίμιο της οδηγίας περιλαμβάνει σαφείς διευκρινίσεις σχετικά με το πεδίο αναφοράς του όρου «ιδιαίτερα ευάλωτα πρόσωπα». Δεδομένου ότι τα παιδιά είναι πιο ευάλωτα και κινδυνεύουν περισσότερο να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε αυτήν την κατηγορία θυμάτων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρώτιστο μέλημα, όπως ορίζεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού και στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

3.5 Ωστόσο, είναι σημαντικό ο ορισμός της εμπορίας ανθρώπων να καλύπτει όλες τις κατηγορίες θυμάτων (γυναίκες και άνδρες), αναγνωρίζοντας το ενδεχόμενο να βρίσκεται κάποιος σε ευάλωτη θέση.

3.6 Εξετάζονται όλες οι εκφάνσεις του εγκλήματος αυτού. Ο ορισμός της εμπορίας ανθρώπων καλύπτει ποικίλες κατηγορίες θυμάτων και μορφές εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της υπαιτίας και της εκμετάλλευσης εγκληματικών δραστηριοτήτων –δύο νέων τομέων που καλύπτονται από την προτεινόμενη οδηγία. Ο ορισμός καλύπτει επίσης την εμπορία ανθρώπων με σκοπό την αφαίρεση οργάνων, η οποία συνιστά σοβαρή παραβίαση της σωματικής ακεραιότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ του εν λόγω ευρέως ορισμού των αδικημάτων που συνδέονται με την εμπορία ανθρώπων.

3.7 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμπεριλάβουν στη νομοθεσία τους έναν ευρύτερο ορισμό της εμπορίας ανθρώπων (και, επιπροσθέτως, ένα πληρέστερο λεξιλόγιο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων), με στόχο τη θέσπιση πλαισίου για την αντιμετώπιση αυτού του πολυσύνθετου και συνεχώς εξελισσόμενου φαινομένου στις ποικίλες εκφάνσεις του. Παραδείγματος χάρι, θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη οι δυνητικές μορφές του εγκλήματος αυτού με χρήση του Διαδικτύου και τεχνολογιών των πληροφοριών εν γένει.

3.8 Με την παρούσα οδηγία σημειώνεται σημαντική πρόοδος διότι θεσπίζονται σαφή επίπεδα κυρώσεων και ποινών. Το έγγραφο αυτό έχει ως στόχο να διασφαλίσει την εναρμόνιση του επιπέδου των κυρώσεων μεταξύ των κρατών μελών.

3.9 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση των δυσκολιών που αντιμετωπίστηκαν κατά τη διαδικασία κατάρτισης της οδηγίας όσον αφορά τη θέσπιση ενιαίων μεγίστων ορίων ποινών. Ωστόσο, η εναρμόνιση των ποινών είναι σημαντική διότι υφίστανται μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, όπως π.χ.: από τριετή έως εικοσαετή φυλάκιση για το αδίκημα χωρίς επιβαρυντικές περιστάσεις και από δεκαετή έως ισόβια κάθειρξη αν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις. Παρά τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων ποινικών συστημάτων και πολιτικών, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μια πολιτική επιβολής πολύ αυστηρών ποινών με σαφή απαγγελία κατηγοριών αποτελεί τη δέουσα απάντηση στην αυξανόμενη συχνότητα διάπραξης των εν λόγω εγκλημάτων.

3.10 Με βάση τα υφιστάμενα διαθέσιμα δεδομένα, εκτιμάται ότι πολλές εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι πέφτουν ετησίως θύματα

εμπορίας, είτε στην πορεία τους προς την ΕΕ είτε εντός της επικράτειάς της. Επιπλέον, το 2008 ο αριθμός των κρουσμάτων εμπορίας ανθρώπων που εξετάστηκαν από την Eurojust αυξήθηκε κατά 10 % έναντι του 2007. Επί του παρόντος, φαινόμενα εμπορίας ανθρώπων παρατηρούνται με διάφορες μορφές και στα 27 κράτη μέλη και η συχνότητα διάπραξης του εγκλήματος αυτού βρίσκεται σε έξαρση.

3.11 Το επίπεδο των ποινών και των κυρώσεων που επιβάλλονται σε όσους επωφελούνται από την εμπορία ανθρώπων πρέπει να αντικατοπτρίζει τη σοβαρότητα του διαπραττομένου εγκλήματος και να λειτουργεί ως αποτελεσματικός αποτρεπτικός παράγοντας. Οι προτεινόμενες ποινές θα ήταν επομένως σκόπιμο να αναθεωρηθούν προκειμένου να καταστούν αυστηρότερες, διότι η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πενταετής φυλάκιση δεν αντικατοπτρίζει τη σοβαρότητα αυτού του εγκλήματος. Ο σκοπός της οδηγίας θα μπορούσε επίσης να επιτευχθεί καλύτερα μέσω αυστηρότερων ποινών. Οι ποινές οι οποίες επιβάλλονται όταν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις θα πρέπει να τύχουν ανάλογης προσαρμογής. Η πρακτική που συνίσταται στη μετατροπή των ποινών φυλάκισης λόγω καλής διαγωγής ή επ' ευκαιρία του εορτασμού εθνικών επετείων, κλπ. δεν θα πρέπει να ισχύει για εγκλήματα που εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία.

3.12 Η διασφάλιση της εκτέλεσης των ποινών είναι μια ακόμη πτυχή που πρέπει να θεωρείται ως πρωταρχικής σημασίας από τα κράτη μέλη. Λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας του εγκλήματος αυτού, η πρακτική της μετατροπής των ποινών φυλάκισης και της αποφυλάκισης πριν από την έκτιση του συνολικού χρόνου της επιβαλλόμενης ποινής δεν θα πρέπει να γίνεται δεκτή.

3.13 Εκτός των ποινών που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίσουν κυρώσεις με τη μορφή κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων, η οποία θα έπληττε τον ίδιο τον λόγο ύπαρξης των δραστηριοτήτων αυτών⁽²⁾, απαγόρευσης εξόδου από τη χώρα και επιβολής περιορισμών σχετικά με ορισμένα αστικά και πολιτικά δικαιώματα. Μεταξύ των ερευνών που διεξάγονται με αντικείμενο την εμπορία ανθρώπων θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν και έρευνες οικονομικής φύσεως.

3.14 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων βρίσκονται σε ευάλωτη θέση και χρήζουν προστασίας από επακόλουθη θυματοποίηση και περαιτέρω τραύματα κατά την ποινική διαδικασία. Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα να ασκούν έμπρακτα τα δικαιώματά τους και να τυγχάνουν της απαιτούμενης συνδρομής και στήριξης.

3.15 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με την άποψη ότι τα θύματα εμπορίας θα πρέπει να προστατεύονται από τη δίωξη και την επιβολή κυρώσεων για παράνομες δραστηριότητες τις οποίες έχουν υποχρεωθεί να διαπράξουν λόγω της κατάστασής τους ως θύματα εμπορίας ανθρώπων (π.χ. χρήση πλαστών εγγράφων, πορνεία, παράνομη μετανάστευση κλπ.). Σκοπός αυτής της προστασίας είναι να αποφευχθεί η περαιτέρω θυματοποίηση και παράλληλα να ενθαρρυνθούν τα θύματα να προσέρχονται ως μάρτυρες στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών κατά των δραστών. Η διατύπωση του άρθρου 7 έχει ως εξής: «Τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις βασικές αρχές του οικείου νομικού συστήματος, προβλέπουν τη δυνατότητα να μην ασκηθεί δίωξη ή να μην επιβληθούν ποινικές κυρώσεις σε θύματα εμπορίας ανθρώπων...». Η ΕΟΚΕ συνιστά να αντικατασταθεί η λέξη «δυνατότητα» από έναν ισχυρότερο όρο, έτσι ώστε η μη άσκηση δίωξης και η μη επιβολή ποινικών κυρώσεων να γίνει ο κανόνας και όχι η εξαίρεση.

⁽²⁾ Η έκθεση του 2009 της Europol σχετικά με την εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ δείχνει ότι η δραστηριότητα αυτή αποφέρει εκατομμύρια ευρώ ετησίως.

3.16 Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να προστατεύονται από επακόλουθη θυματοποίηση και περαιτέρω τραύματα κατά την ποινική διαδικασία. Συνεπώς, όλα τα θύματα εμπορίας θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καταθέτουν ως μάρτυρες πίσω από κάποιο διαχωριστικό παραπέτασμα ή σε απομονωμένο χώρο, έτσι ώστε να μην έρχονται απευθείας αντιμέτωπα με τους διακινητές/δράστες και να αποφεύγουν τη δυνητική πρόκληση άγχους ή φόβου.

3.17 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι στα θύματα εμπορίας θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν και ποιοτική νομική συνδρομή, αρχής γενομένης από τη στιγμή κατά την οποία ένα άτομο αναγνωρίζεται ως θύμα εμπορίας. Η εν λόγω συνδρομή είναι επίσης προς το συμφέρον του εκάστοτε κράτους διότι διασφαλίζει ότι το θύμα τυγχάνει της αναγκαίας προστασίας το ταχύτερο δυνατό και εξασφαλίζει την εθελοντική συμμετοχή του σε ανακριτικές και ποινικές διαδικασίες.

3.18 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ουσιώδες να προβληθεί εκ νέου η αρχή της «μη απομάκρυνσης» έτσι ώστε τα θύματα να μην επαναπροωθούνται στη χώρα καταγωγής τους σε περίπτωση που κινδυνεύει η ζωή ή η ελευθερία τους.

3.19 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο κανόνας εξωεδαφικής δικαιοδοσίας που προτείνεται στην οδηγία μπορεί να προκαλέσει συγκρούσεις δικαιοδοσίας σε ποινικές υποθέσεις.

3.20 Η συνδρομή και η στήριξη των παιδιών που πέφτουν θύματα εμπορίας θα πρέπει να συνίστανται κυρίως στην επανένωση των παιδιών με τις οικογένειές τους, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές δεν ενέχονται στην εμπορία ανθρώπων.

3.21 Με στόχο να επιτευχθεί η πλήρης επανένταξη των θυμάτων εμπορίας και να αποφευχθεί η εκ νέου εμπορία τους σε περίπτωση επαναπατριsmού, θα πρέπει να παρέχεται στα θύματα περίοδος προβληματισμού⁽³⁾ κατά την οποία θα ήταν σκόπιμο να τους εξασφαλιστεί, εκτός από ιατρική βοήθεια, και εκπαίδευση ή/και επαγγελματική κατάρτιση. Η περίοδος προβληματισμού θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη τόσο από την κατάθεση των θυμάτων ως μαρτύρων κατηγορίας κατά των δραστών της εμπορίας ανθρώπων όσο και από την εκούσια επιστροφή τους στη χώρα καταγωγής τους.

3.22 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες και αποφάσεις σχετικά με την εμπορία ανθρώπων οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν την πρόληψη, αλλά και την προστασία και τη συνδρομή των θυμάτων και την ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων πλευρών.

3.23 Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τα βαθιά αίτια του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, τα οποία συνίστανται στη φτώχεια και στην ανομοιογενή εφαρμογή του κράτους δικαίου σε παγκόσμια κλίμακα. Η άνιση κατανομή του πλούτου, η έλλειψη παιδείας, η ύπαρξη διακρίσεων, η κακή διακυβέρνηση, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, το ανεπαρκές σύστημα εφαρμογής του νόμου, οι ένοπλες συρράξεις και η διαφθορά δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την εμπορία ανθρώπων. Η καταπολέμηση των εν λόγω παραγόντων θα συμβάλει συγχρόνως και στη μείωση της εμφάνισης του φαινομένου αυτού.

(3) Αυτή η περίοδος προβληματισμού θα πρέπει να είναι τουλάχιστον εξάμηνης διάρκειας, κατά το πρότυπο της Νορβηγίας.

3.24 Μολονότι, σύμφωνα με τα όσα ορίζει η οδηγία, από τα νομικά πρόσωπα που μπορούν να υπέχουν ευθύνη για ποινικά αδικήματα εμπορίας ανθρώπων εξαιρούνται τα κράτη ή οι δημόσιοι οργανισμοί που ασκούν κρατική εξουσία, θεωρείται ωστόσο σημαντικό τούτα να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τον εντοπισμό και την εξάλειψη ενδεχόμενης συμμετοχής ή συνέργειας του δημοσίου τομέα στην εμπορία ανθρώπων. Οι δημόσιοι λειτουργοί που ενέχονται σε παράνομες ή εγκληματικές δραστηριότητες θα πρέπει να διώκονται και να καταδικάζονται χωρίς καμία εξαίρεση.

3.25 Τα κράτη μέλη οφείλουν να συνεκτιμήσουν το γεγονός ότι η εμπορία ανθρώπων ακολουθεί επίσης τον νόμο της προσφοράς και της ζήτησης. Συνεπώς, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για τη μείωση της ζήτησης, πράγμα που θα συντελέσει στον πραγματικό περιορισμό της εμπορίας ανθρώπων. Εάν τα κράτη μέλη αποφάσιζαν να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να αποθαρρύνουν τη ζήτηση η οποία αποτελεί το βαθύτερο αίτιο κάθε μορφής εμπορίας ανθρώπων και να μεριμνήσουν για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου που διατρέχουν οι άνθρωποι προκειμένου να πείσουν θύματα εμπορίας, τότε θα μπορούσε να επιτευχθεί σημαντική πρόοδος για τη μείωση της συχνότητας εμφάνισης αυτού του εγκλήματος.

3.26 Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί συγχρόνως παγκόσμιο και τοπικό πρόβλημα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι πολιτικές εφαρμογής του νόμου και δίωξης εγκληματικών ενεργειών είναι αποτελεσματικές μόνον εάν υπάρχει ευρεία εταιρική σχέση μεταξύ των ΜΚΟ, των ενώσεων εργοδοτών, του ιδιωτικού τομέα, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και όλων των επιπέδων διακυβέρνησης. Απαιτείται να διαμορφωθεί ένα εχθρικό περιβάλλον για τους δράστες της εμπορίας ανθρώπων.

3.27 Σύμφωνα με την οδηγία, τα κράτη μέλη προβαίνουν σε κατάλληλες ενέργειες, όπως ενημερωτικές εκστρατείες και εκστρατείες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, προγράμματα έρευνας και εκπαίδευσης, ενδεχομένως σε συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο τον περιορισμό του κινδύνου που υφίσταται για τα άτομα, και ιδιαίτερα για τα παιδιά, να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι μεμονωμένες εκστρατείες (one-off campaigns) δεν είναι αρκετά αποτελεσματικές και προτείνει την επί μονίμου βάσεως διεξαγωγή εκπαιδευτικών εκστρατειών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.28 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η οδηγία προβλέπει τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών. Είναι μείζονος σημασίας να συμμετέχουν οι εν λόγω φορείς σε όλα τα στάδια της συγκεκριμένης διαδικασίας, από τον εντοπισμό των θυμάτων έως την παροχή συνδρομής.

3.29 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι σε θέση να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο στην κοινωνική επανενσωμάτωση των δυνητικών θυμάτων και, συνεπώς, μπορούν να έχουν έμμεση προληπτική επίδραση και συμβολή στην πρόληψη της περαιτέρω θυματοποίησης και της εμπλοκής στην εμπορία ανθρώπων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με τις ΜΚΟ για την παροχή συνδρομής. Από κοινού με τις ΜΚΟ, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν την ανάπτυξη ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών ενημέρωσης (hotlines) και άλλων πηγών πληροφόρησης για τις ομάδες κινδύνου, τα θύματα εμπορίας και τις οικογένειές τους.

3.30 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽⁴⁾ δρομολόγησε μια στοχοθετημένη διαδικασία υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του ειδικού προγράμματος «Πρόληψη και καταπολέμηση της εγκληματικότητας», το οποίο αποτελεί τμήμα του γενικότερου προγράμματος «Ασφάλεια και προστασία των ελευθεριών». Στόχος είναι να αναβαθμιστεί η σχετική ευρωπαϊκή πολιτική και να βελτιωθούν τα μη νομοθετικά μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Εν προκειμένω, στις προτεραιότητες για το 2010 περιλαμβάνονται τα εξής: πρόληψη, προστασία των θυμάτων, δίωξη και ανάκριση των παραβατών, μηχανισμοί συντονισμού και συνεργασίας, καθώς και συλλογή αξιόπιστων δεδομένων. Το πρόγραμμα αυτό χορηγεί 4 εκατ. ευρώ και προβλέπει τη χρηματοδότηση 12 σχεδίων. Πρόκειται για μια καλή αρχή, αλλά χρειάζεται πολύ μεγάλη στήριξη εκ μέρους των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να δεσμευτούν για τη στήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών προς τον σκοπό αυτό.

3.31 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι νέες μέθοδοι όπως η αυτορρύθμιση (π.χ. οι κώδικες δεοντολογίας), οι δίκαιες εμπορικές πρακτικές και η διαχείριση της αλυσίδας ανεφοδιασμού μπορούν να συμβάλουν ώστε τα θύματα εμπορίας να μην αναγκάζονται να εργαστούν και, συνεπώς, να μην συμμετέχουν στην παραγωγή προϊόντων και στην παροχή υπηρεσιών κάποιας επιχείρησης. Εξαιρετικά ευπρόσδεκτες μέθοδοι πρόληψης του φαινομένου είναι επίσης οι κατευθυντήριες γραμμές για τις ορθές πρακτικές στις προσλήψεις μεταναστών εργαζομένων, καθώς και η διμερής συνεργασία των χωρών προέλευσης και υποδοχής των εργαζομένων για την παρακολούθηση της πρόσληψης και των συνθηκών εργασίας των μεταναστών.

3.32 Τα μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας δεν μπορούν να περιοριστούν στην υιοθέτηση νομοθετικών μέσων· χρειάζεται συγχρόνως να εφαρμοστούν και πρόοδα –μη νομοθετικά– μέτρα, όπως η συλλογή και διαβίβαση δεδομένων, η συνεργασία, η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη ενιαίας και συνεκτικής προσέγγισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.33 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι δεν υφίστανται συγκρίσιμα δεδομένα όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων. Κατά συνέπεια, απαιτείται η συλλογή ποιοτικών δεδομένων σχετικά με το φαινόμενο αυτό κατά τρόπο εναρμονισμένο στα κράτη μέλη της ΕΕ, μέσω του διορισμού εθνικών εισηγητών.

3.34 Ο διορισμός εθνικών εισηγητών σχετικά με αυτό το θέμα θα πρέπει να καταστεί ο κανόνας και οι αρμοδιότητές τους θα ήταν σκόπιμο να προσδιοριστούν σαφώς. Σύμφωνα με την οδηγία, τα κράτη μέλη έχουν δικαίωμα να διορίσουν εθνικούς εισηγητές ή να δημιουργήσουν ανάλογους μηχανισμούς. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να αναφέρεται μόνον ένας είδος θεσμού και ότι ο αρμόδιος εθνικός φορέας κάθε κράτους μέλους θα πρέπει να συντονίζει τις πολιτικές και τις δράσεις που αναλαμβάνονται τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και από κοινού με άλλα κράτη μέλη, προκειμένου να αποφευχθεί η εμφάνιση σημαντικών αποκλίσεων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

3.35 Παρότι το θέμα της εμπορίας ανθρώπων περιλαμβάνεται σε πολλές συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών (π.χ. το θέμα αυτό καλύπτεται από τη στρατηγική εταιρική σχέση Αφρικής-Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και από την Ανατολική Εταιρική Σχέση, και αποτελεί μία από τις προτεραιότητες των συμφωνιών σταθεροποίησης και σύνδεσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Δυτικών Βαλκανίων), η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να αποτελέσει έναν από τους τομείς προτεραιότητας των συμφωνιών αυτών. Η σύναψη παρεμφερών συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και άλλων χωρών θα πρέπει να επιδιωχθεί ενεργά.

3.36 Η ΕΟΚΕ προσβλέπει στην ανάληψη συνεκτικής, εποικοδομητικής και αποφασιστικής δράσης, ως απόρροια της συμφωνίας στην οποία κατέληξαν τα κράτη μέλη σχετικά με τον διορισμό ενός ευρωπαϊού συντονιστή για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων σε επίπεδο ΕΕ.

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης, Ελευθερίας και Ασφάλειας, Διεύθυνση F: Ασφάλεια, Μονάδα F4: Οικονομική στήριξη – Ασφάλεια